

POEZIJA

Milan Jesih

Pesmi

* * *

Kamen se sveti v blagi luči nizki,
ni srebrnik, in se gasi počasi;
vtem prva okna vžigajo se v vasi;
sonce zatone v gorah kot med zizki;

v gozdu spočil se veter je plečati
in zdaj naprej odide; pesem tiha
dekliška zložno vase se zaviha,
preneha in še lahko traja hkrati,

in je, kot je od zmeraj. – Jaz bi klical
ime neznano ljubice neznane,
da bi se tresle zdelane stopnice,
v mrzlo vijolično nebo speljane,

a sem za larfo skrtil srca si lice,
in je ne snamem, naj, kar hoče, stane;
strmeč v brezdanje bom sam s sabo ždel,
žgal čas in se smehljal v njegov pepel.

* * *

Iz časa odminulega je slika:
švohen konjič, ki vleče prazen voz
mimo napol podrtega senika,
ob njem pa gre hlapčiček strgan bos;

od neba dež neodvrtljiv visi,
dere se ptič, ki mu ne vem imena,
ura miruje nezganjena lena
na topem robu bezgove noči –

potem ko za suh hip spočijem veke
– in spančast piš nalahno jih oblizne,
če se odtrga s polj od onstran reke –,
se oslepljen, ustrašen od namizne

svetilke, zdrznem kot od božje troblje
in zdramim v mlačno noč brez zvezd in lune;
a slika zginе v nedosežno, globlje
od slednje slutnje.

* * *

Večer v dolini, a še osvetljena
z rujnato zarje cerkvena vrh hriba
– Marije, ki nad Sinom mleko ziba:
v obraz dekliček, v dojke zrela žena –;

tačas ob reki je brezbrežno tiho,
molčijo ptice, črički, cveti, trave
– spomin na vlak zbrzi čez most v daljave,
a ne zauka in ne zasopiha –;

tiho in mirno, ko da kraj počiva
 po ljubljenu ali neznosnih mukah
 – vtem se tema, najprej še zmerno siva,
 polegaja v kosmih redkih tja in tukaj

in vsepovsod –. Navzočnost pojenja;
 popotnika več ne zmaguje nuja,
 da kriknil kvišku bi v nebesa tuja,
 zaprta in vse bolj globoko plava.

* * *

Ljubezen je, ki kot blaga bridkost
 – zdaj vidi se v dokončni razpostavi
 pokrajina, rečica, proga, most,
 prepozno, da se kje še kaj popravi –,

bridkost, ljubezen, ali prišli jug:
 prežari upe, ki sem jih pozabil,
 zgubil, založil, pač jih več ne rabim,
 tako da sem izpremenjen in drug

za pičel hip, preden spet zdrsnem vase
 – prisluškujoč brezglasju opoldneva,
 ki k nebesu odprto kvišku rase,
 ki vselej nezaprto nanizdol zeva –

in spet, iz dalje nepopisne, vzamem
 ustno, vendarle znano, si v ugriz.
 Podobar in podoba: sam na samem.
 V begotni slutnji suh brezšum brzic.

* * *

Nedelja je v najzgodnejši pomladi,
čas je iz vetrnatih misli stkan;
tiho ljudje, ki se imajo radi,
grejo za roke vzeti v jasni dan.

Log zelení v bučeči pesmi ptičev,
od ribnika – sred vrb blešči kot zlat –,
se ti zazdi, da neki glas te kliče:
lahko da je rečena že pomlad.

Kar odgovoril bi: navzgor zavriskal
k nebesu kot čez vodo k onkrajbregu –
in je dotik dotika in stisk stiska,
kot dober duh bi moško v dlan ti segel.

Vsevdilj negiben dirja čas: mineva.
Le vetrc mil prestavlja zrak po sceni.
O svetla, čista ura opoldneva!
Še blagih dni je daleč do jeseni.

* * *

Sedita, kot da bi gospod prisedel
bil k tujki na koleselj po naključju
in se po dolgem senčnem drevoredu
pogovor bil pričeti že namučil,

zdaj pa odnehal – da njun molk je gost,
kot bi molčala ne dva, najmanj štirje;
in kopitljanje in drdr čez most
in mlajši konj ležerno se poserje.

Življenje s slednjim hipom odmineva,
gospa zamišljena lahko prikima,
a je, ko da je vselej čas poldneva

in nikdar noč in nikdar mraz in zima,
sam zdaj: preteklika ni ne futura,
voziček pelje in miruje ura.

* * *

Da po aleji bližal bi, recimo,
se postiljonski voz, in z njim gospa bi
se vračala, ki daljno prejšnjo zimo
nasedla je maziljeni barabi

pa z njim zbežala v svet oslepljujoči,
in veter bi prinesel ji naproti
vonj neubranljiv po pekovke dobroti,
recimo, skutnih štrukeljcih še vročih,

in kopitljanje naj za hip zastane
in brez besed bi – zunaj suh pok z bičem –,
na pult zložila novčiče kovane,
pek prepoznam jo in ime zakličem –

in lepih Vid sploh ni bilo nikoli,
nikoli ne solz starcev zapuščenih, vse same deklice,
odlične v šoli,
ki maličke kupujejo pri meni,

in svet je, kot ga je zamislil um
neskončnega Boga: glas žene moje
se sliši od peči, pokuša rum,
zraven ko mesi, in škrjančje poje ...

in neha in trušč zunaj je zamrl
in je nenaden dolg mehur tišine –,
potem, recimo, mežnar zgrabi vrv,
in čas zvoni, ki traja in ne mine.

* * *

Če tja v globoko zvezd bi šle stopnice –
in jugoven večer zgodaj aprila
z oči šepetom bi me povabila,
rad bi, strmeč ji v daljno temno lice,

ne da bi se ozrl, šel od tod
– pustil, naj zvene, nepopito vino,
kot gre, kdor nima vere in spominov –
z njo na brez konca in vrnitve pot,

šel prost strahov begotnih upov peze,
šel lahen, kot v poboje in med breze
se dviga nezadržna črna noč:
a sem razumel – davno že nekoč,

vtem ko je vlak hrope s postaje lezel –
bežni poljub, pihnjjen iz ljubih ročk,
kot samemu življenju znak zaveze,
ki vselej naj slavim ga vriskajoč.

* * *

Dež gre čez strehe istrskega mesta
kot prsti po robih igrače mile,
pa sonce sije in otroka jesta
– a ulice so že se posušile –

debele grozdne jagode, muškat,
in se spominjata (pravim, otroka;
spomin je goljufiv, že ko je mlad):
starša objeta, zvezdna noč široka,

v neznano dalj domov je ladja plula
 – še sliši se, v globini, hrumne stroje
 in godbo iz salona, črnc poje –,
 in ne spregovorita mulc ne mula,

na potovanje čudežno zdaj spet
 – sta v živih srčnih mislih se vrnila:
 v to mestece neznano hrepenet.
 Sama sladkost pretaka se po žilah.

* * *

Ven sem napeljal luč in pri teranu
 bral v pozno uro sred plešočių vešč
 zaštrikano sentimentalno reč,
 ki se peti nizko ob oceanu,

kako po letih trpkih preizkušenj
 je zmagala ljubezen neskaljena:
 vrnil se je kot Guliver obrušen
 in ona, Čista, mu postane žena;

s tem se konča. A veter od sipin
 še nosi sviž, za gnoj nam siromakom,
 da bralcu vdilj mi hrska med zobmi

– neodplaknjen, še premalo sem natakal –,
 in hrum valov tu v bližnjih gmajn daljavah
 me nezmagljivo, zlagoma, uspava.

* * *

Kot bi med polko svat s kretnjo objestno
v čas vrgel dragih kamnov riž, kresnice
luči utripajo – v daljavi mesto
v mokrem pogledu ajdovske device:

palač bleščava, luč plesišč, soj krčem,
zlatih svetilk domačnih brez števila –
včasih otrok odšla je k morju z včrem
in lunine odbleske vanj lovila –,

tako zdaj, ko zaprla je oči,
ugaša isti hip podoba tiha,
naš mili svet pritlikavih ljudi

iz sanjanega se v spomin zaviha
in kjer izmanjka, lahko zaskeli,
preveč za krik, a še ne vredno vzdihla.

* * *

Kozarci klenkajo, smeh rezgetav
se meša z glasno pesmijo in godbo,
vino klokoče in še far – "gospod" – bo
domov daljšo, cikcakasto izbral;

zdaj neki svat odkreha se za govor,
sklenil bo, "ker ljubezen luč sveta je,
ki vse popelje nas v življenje novo." –
'Sam vulvin dim,' zviškoma zabavlja je

na vrt odtočit greš iz oštarije.
Z ravnice se že mlado jutro dela
in Venera nad brestom živa sije,

kot da te prav posebej je vesela.
Zavrисneš v njeno slavo ko kreten.
Sapa se vidi, mraz je. Bo jesen.

* * *

V goricah so obrali grozdje. Zdaj je
zatišni čas, ko bo iz mošta vino.
Starke so vse dni zdoma: v dalj spominov
hitijo kot v milejše tuje kraje,

zročé odtajane s pragov v oblake
– ki z rujnato jih senči in obseva,
z retušo, ki ne zagreši napake,
poševna ura poznopoldneva –,

zročé zavzeto, kakor bi mižale
– vtem mački se jim smukajo okrog
od valčkov zdavnajšnjih oteklih nog –,
gluhe za ješče mukanje iz štale;

zrak, ki zaziba se, ko da zdihuje,
jih šele zdrami, a ne preseneti –.
Potlej dvorišče tesno je in tuje
in vse, kar kdove kdaj prišlo je z leti.

* * *

Jesen je; temnih ognjev žar se z njiv
na predvečernem nebesu zrcali;
veter se je v odpadlo listje skrtil
pod brajdami; samotne so, obrane.

Junec zamuka priganjaje v štali,
 muk apetita po njegovem kriva
 mamka, gluh čížek, se znad mošta zgane,
 pozna sončava polni glaž preлива:

k ustom ponese rešno dragotino
 – čas se zaniha v nenavzočnost tanko,
 ko ni strahu na svetu ne spominov:

klišejski prapodobi entropije
 samo zvonov drhtenje v dalji manjka –
 in zamiži in kapljico odpije.

* * *

Jesen je, s slednjim vdihom za vbod globlja.
 Do praznega neznanega globoka:
 v bakru zatona scvre se sončna obla,
 za njo strmiš mož s čudenjem otroka,

--- in kar je kdaj bilo, v živi tišini,
 da le oči zapreš, te spet zapljusne:
 noben trenutek nikdar ni izginil:
 mile zročnosti, izdaje gnusne,

vse je še v srcu, tu, neutrohnelo,
 in ni se v letih odučilo biti ---,
 roke, ustvarjene za ljubo delo,
 zamišljen leno sklenil si na riti,

s krvi utripom polje čas v drgalih.
 Samoten mrak polega se na njive.
 Mustangom belim, v nebesu zastalim,
 še za suh hip se vzplamenijo grive.